

MISSA CHRISMATIS

Zelený čtvrtek, 24. 3. 2005, katedrála Svatého Ducha, Hradec Králové,
úvod a homilie Otce biskupa Dominika Duky OP

Drazí v Kristu,

Otče arcibiskupe, Otče biskupe, spolubratři kněží, jáhni, seminaristé a všichni, kteří jste přišli, abychom toto dopoledne prožili při mši svěcení posvátných olejů. Takto se kněží shromažďují se svým biskupem od 8. století podle kánonu v říši Karlovců, kdy začíná slavení Zeleného čtvrtku. Tyto oleje používáme při iniciačních svátostech, jako jsou křest a biřmování, ale především při svěcení kněží, biskupů, jáhnů. Tyto oleje také používáme při svěcení oltářů, kostelů a dalších liturgických předmětů. Víme, že tyto posvátné oleje se používají od poloviny druhého století. Již Tertulián i Hippolyt potvrzují užívání těchto olejů při liturgii svátostí. Uvědomujeme si tedy, že jsme se shromáždili zde, v tomto prostoru, který nazýváme matkou kostelů naší diecéze, sjednoceni se Svatým otcem, s vědomím, že ani on na nás nezapomíná a adresoval nám, tak jako po celá léta svého pontifikátu List kněžím k Zelenému čtvrtku.

Rovněž tak si uvědomujeme, že tento svátek a celé Velikonoce nás navracejí do Palestiny, do Jeruzaléma, do míst, kde naše křesťanské Velikonoce začaly. Jsou to Velikonoce Ježíše Krista, který slavil Velikonoce vyvoleného Božího lidu Izraele jako památku na východ z egyptského otroctví. Tak chceme i my v tomto sjednocení si uvědomit, že Církev i křesťanství se zrodilo o Velikonocích. Proto se iniciační obřady udílely a udílejí o Velikonocích. Nepochopit Velikonoce, nepochopit ono velké poselství Ježíšova života, který vrcholí o Velikonocích, znamená nepochopit nic o tom, co říká evangelium.

Vyznáváme a začínáme vždy svou modlitbu křížem, také i my jsme ji takto začali. Přiznejme se takto k tomuto velikonočnímu znamení utrpení i vzkříšení Ježíše Krista. *Vyznávám se ...*

Milí spolubratři, sestry a bratři v Kristu,

dopoledne Zeleného čtvrtku patří svátosti kněžství, abychom si pak večer hlouběji připomněli tajemství Eucharistie. V úvodu jsme si naznačili, že Eucharistie se zrodila o Velikonocích, také o Velikonocích se zrodilo tajemství kněžství těch, kteří byli pozváni, aby dostali podíl na Ježíšově kněžství. Pokud jste dobře naslouchali textům Písma, tak Písmo nehovořilo přímo ke kněžím, starším Církve, ale hovořilo ke všem věřícím, neboť křtem i biřmováním má každý křesťan podíl na Ježíšově kněžství. Na tom kněžství, které je skutečně tajemné, protože Pán Ježíš, tak jak nám jej připomněla teologická konference, v perspektivě izraelského národa, nebyl knězem, ale laikem, byl z rodu Judova, nikoli z rodu Levi. Chceme-li vidět některé sakrální funkce, které by mohl vykonávat, pak víme, že to byl král, který měl své místo v jeruzalémském chrámu, místo důležité, ale přesto ani příslušnost k davidovské dynastii z pohledu věřícího Izraelity nedává žádné oprávnění hovořit o Kristu jako o knězi. Máme-li porozumět tajemství kněžství, především na Zelený čtvrtek, kdy je naší povinností přemýšlet nad naším svátostným kněžským podílem a chceme-li porozumět textům, které jsme četli, je zapotřebí si uvědomit, co bylo určeno k četbě v officiu lectionis z Listu Židům. Protože pouze ve dvou spisech Nového zákona se hovoří o Ježíši jako o knězi: v Listě Židům a v knize Zjevení sv. Jana. Ježíšovo kněžství zaznívající k nám právě z Listu Židům je ono kněžství „podle řádu Melchisedechova“. Izraelité v Ježíšově době očekávali mesiáše, jak nám dokazuje tehdejší literatura. Kumrán dokonce očekával dva: krále, davidovského bojovníka, a mesiáše - áronského kněze. Pán Ježíš tato očekávání nesplnil. Ale přesto List Židům ho nazývá knězem „podle řádu Melchisedechova“. Tedy o jaké kněžství vlastně jde? Kdo byla ta tajemná postava - Melchisedech? Král Jeruzaléma v době Abrahámově, kněz nejvyššího Boha, který přijímá desátek a obětuje obět', která symbolizuje Eucharistii. V Ježíšově době existovala celá řada náboženských spisů a slavný spis, který hovoří o nanebevzetí Henochově se k nám dostává se staroslověnskou literaturou doby cyrilometodějské. Patriarcha Henoch, jak říká i kniha Geneze, byl první, který postavil oltář Jahvovi, (Jahvovi – dávno před Mojžíšem), a naučil lidi Boha Jahva uctívat. Melchisedech má být z potomstva patriarchy Henocha, je nevlastním synem Noemova bratra Niriho a před potopou ho zachrání Bůh. Podle legendárního vyprávění tím, že ho vezme k sobě, aby se pak vrátil a mohl přijmout Abraháma. V době Ježíšově velká část spirituálního

židovského křídla uvažovala pod vlivem platonismu, že význačné postavy nepřišly na svět tak, jako přicházejí lidé zplazením, tedy z muže a ženy, ale Božím zásahem. A tak na základě Božího zásahu se narodí Melchisedech, který nemá otce, jeho otcem je Bůh. Nir je jeho nevlastním otcem, podobně jako v případě Ježíše Krista sv. Josef. V Kumránu, kam odešli kněží, kteří odmítali kolaboraci, v době hasmonejské dynastie, či v době makabejské, byli přesvědčeni, že v Kumránu přebývá Boží jméno, a nikoli v chrámu. Víte, že i starozákonní kněží, v době kdy vykonávali liturgickou funkci, zachovávali celibát. Proto komunita v Kumránu zachovávala trvalý celibát, protože žili v přítomnosti Boží. A tak jestliže List Židům nám přibližuje postavu Ježíše Krista jako jediného kněze Nového zákona, pak začínáme chápat, co znamená kněžství podle řádu Melchisedechova.

Abrahám nebyl Žid. Nir, bratr Noemův nám připomíná Noemovu smlouvu, smlouvu s celým lidstvem. V době Ježíše Krista existují Proselyté, a tak cesta Boha k člověku není uzavřena pro ostatní národy. Henocho patří k předpotopním patriarchům, patří k počátkům lidstva. Dokonce mnozí řečí otcové, když vykládají první stránky Geneze říkají, že Henocho by vlastně mohl být prvním člověkem. Jakoby předjímal různé teorie o vývoji člověka a pračlověka.

Proč vám vyprávím tento příběh? Bratři, zde je možné uvědomit si plnou identitu našeho kněžství. Při teologické konferenci jsem pochopil, jestliže jsem někdy říkal, jak málo máme knih o teologii kněžství, neměl jsem úplně pravdu. Teologie kněžství je nemyslitelná bez christologie, teologie kněžství je nemyslitelná bez opravdu osobní duchovní znalosti Ježíše Krista. Kněžství Ježíše Krista je kněžství pro celé lidstvo, proto je knězem „podle řádu Melchisedechova“. Na začátku jsem se snažil zdůraznit, jak jsou důležité Velikonoce. Právě na Velikonocích si můžeme demonstrovat Ježíšovo melchisedechovské kněžství. Četli jsme Izaiáše: Nic se nehovoří, o tom, kolik je svátostí, nic se nehovoří o tom, zda někdo chodí či nechodí do synagogy, mluví se o člověku, kterého je zapotřebí zachránit. A jestliže i svátosti iniciace vycházejí z Velikonoc, z tajemství Velikonoc, pak prvním momentem svátosti iniciace křtu i bířmování je spása člověka, ne příslušnost k církvi. To je to nejširší kněžství, které na sebe Kristus vzal, a proto je spasitel světa, proto není jen mesiášem izraelského národa. To znamená: je to také kněžství Henochovo. Henochovo kněžství nám připomíná kněžství patriarchů před Mojžíšem, kdy každý otec rodiny vykonával kněžskou úlohu ve své rodině, ve svém rodu, ve svém kmenu. To je bratři i sestry ten veliký závazek, který církev rozšířila, protože křtíme muže i ženy, čili na této kněžské – melchisedechovské úloze se podílejí jak otcové, tak matky, muži i ženy. Jestliže přistoupíme dál, a zdůraznili jsme, že tím druhým aspektem je vztah ke Kristu, pak začneme chápat, proč Kristus přichází na svět zázračným způsobem, panenským početím, jako kdyby to vycítila doba Ježíše Krista, dnešní doba to plně nechápe. Ale my jsme také svědky toho, že kněžství, které není schopno onoho plného zasvěcení, se vytrácí ze světa. Problém kněžských povolání není problém celibátu. Kněží se nedostává pravoslavným, kněží se nedostává protestantským církvím, kněží se nedostává moderním církvím. Protože Melchisedechovo kněžství i kněžství Henochovo je ona náročná služba Bohu, kdy v přítomnosti Boha člověk jakoby ztrácí zájem o ostatní své vedlejší zájmy. Proto také hovoříme-li o křtu s kterým jsou Velikonoce tak bytostně spojeny, je zapotřebí si uvědomit, že tím druhým aspektem této svátosti je ono přiblížení, ono naroubování Krista do života pokřtěných. Služba Melchisedechova, Henochova služba, jako i Ježíšova, není myslitelná bez společenství. Neboť kněz není poslán, aby zachránil sám sebe, ale kněz je poslán k tomu, aby zprostředkoval vztah mezi Bohem a člověkem a mezi člověkem a Bohem, čili úloha kněze vždy byla - od počátku, úlohou společenskou, chcete-li, sociální, tím nemyslím ministerstvo sociálních věcí, tím nemyslím, jenom diakonii, tím myslím to nejzákladnější, protože kněžství svěřené člověku je vždycky kněžství svěřené tomu, který nedokáže žít sám, který žije ve společenství, ale má-li jít cestou Ježíšova kněžství, kněžstvím melchisedechovským, pak musí být skutečně pro všechny, celou svou existencí. Zde jsem se snažil naznačit i kořeny celibátu. Zanechme těch nesmyslů, že celibát byl zaveden dekretem, tím či oním nařízením. Ne, celibát se zrodil jako součást Ježíšova melchisedechovského kněžství. Zrodil se z toho nejhlubšího ideálu, protože ten, kdo opravdu miluje, kdo opravdu někomu patří, už nemůže patřit jinému jednotlivci. Toto je nutné si uvědomit.

Hovoříme-li o našem kněžství, pak je třeba si uvědomit, že nemůžeme toto kněžství uzavřít do prostoru našich kostelů a far, ale musí to být kněžství, které je skutečně otevřené, protože stali jste se kněžími pro ty, kteří do kostela nechodí, kteří o Bohu nic nevědí. Stali jste se kněžími pro ty, kteří mají

pochybnosti a problémy ve víře, či v etických zásadách. Všimněme si, že právě Ježíšovo melchisedechovské kněžství v celém jeho životě se neuskutečňuje ve velesvatyni, anebo v samotném chrámu, ale uskutečňuje se ve vesnicích a v městečcích Galileje, či Judska. Je to kněžství, kterému je odporováno. Proto se od počátku Kristus setkává s nepřátelstvím, s nepochopením, s odmítáním.

A tak, když se zamýšlíme na Zelený čtvrtek o velkém daru, kterým je kněžství, ke kterému nás zvláště každého Bůh povolal, pak je bratři zapotřebí, abychom si této výlučné lásky Boha opravdu vážili, abychom nezasahovali, kde to není na místě. My se v dnešní moderní době i jako instituce provinujeme proti kněžství dvojím způsobem: tím, že kněžství příliš byrokratizujeme a rovněž tak, že si příliš osobujeme právo zasahovat do Božího tajemství. Větší úctu před tajemstvím povolání ke kněžství potřebuje celá církev jako taková. Ale z hlediska nás, kněží je zapotřebí si přiznat, že se provinujeme proti tajemství kněžství vlastní neúctou k tomuto daru, nedostatkem odpovědnosti, nedostatkem věrnosti. Důstojnosti kněžství nepomůže, jetliže budeme víc zdůrazňovat naše postavení, jestliže se budeme více dovolávat toho, že my máme právo a my rozhodujeme. My jsme služebníci toho jediného kněze, který zemřel za nás za všechny. Jestliže zemřel za všechny, pak takto přistupujme ke každému člověku a uvědomme si, že pokaždé, když odmítáme pokřtít, pohřbít, birmovat, oddat, odmítáme toho, za kterého jediný kněz Nového zákona položil svůj život a prolil svou krev. Jestliže nadřadíme tomuto pohledu nejruznější předpisy a odvážíme si tvrdit i Kodex kanonického práva, pak nejsme právi Ježíše Krista, jediného kněze Nového zákona. Přijměte tato slova, přijměte je i kriticky, ale o jedno prosím, zamysleme se nad nimi.

Svatý otec ve svém listu, když v závěru hovoří o problému kněžských povolání, říká, že i zde je náš dluh. Jedině kněží, kteří dokáží svůj život žít opravdově, radostně, kteří jsou určitým světlem, jsou zárukou toho, že v církvi budou a rozvinou se nová kněžská povolání. My se někdy domníváme, že tento problém spočívá ve všech možných okrajových záležitostech, ne že by to nebyly vážné věci, vážné problémy, může nás zneklidňovat vztah církve a státu, ale nás by neměl zneklidňovat. My bychom si měli uvědomit, že náš jediný kněz Ježíš Kristus přišel a tento neklid vnesl do světa. A tento neklid ve světě bude, co bude svět světem. Je to onen neklid mezi těmi, kteří se domnívají, že celý lidský život člověka spočívá zde na zemi, anebo to je ten pohled náš, že byl člověk stvořen pro Boha a tudy jde i naše kněžství. Přivést člověka stvořeného k Božímu obrazu, k Božímu přátelství, k samotnému Bohu, který je zdrojem přátelství a Lásky.

Amen.

foto R. D. ICLic. Miloslav Šiffel